

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س) شهرستان گله دار

مقالات پایانی سطح دو (کارشناسی)

مقاله اول

موضوع

جایگاه صله رحم در سبک زندگی اسلامی

استادارزیاب

سیده زهراموسوی

محقق

عاطفه اکبری

مردادماه ۹۹

****چکیده:**

صله رحم از دو واژه صله و رحم تشکیل شده است که معنای لغوی صله از ماده "وصل" به معنای احسان، پیوستن بوده و پیوند کردن دو چیز را می‌گویند و واژه رحم، در صله رحم کنایه برای قرابت و خویشاوندی است. چرا که آنها از یک رحم متولد شده‌اند. معنای اصطلاحی صله رحم، اتحاد خویشاوندان و اقوام و دیدار خویشاوندان است.^۹ همچنین محبت و سلوک داشتن با خویشاوندان و دوستان نزدیک. یکی از مؤلفه‌های کلیدی و برجسته سبک زندگی دینی در حوزه ارتباطات انسانی، ارتباط با خویشان و بستگان نسبی و سببی، اعم از مؤمن و غیر مؤمن است که به «صله رحم» تعبیر شده است.

سبک در لغت به معنای: روش، اسلوب. و سبک زندگی: شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده ی گرایش ها و ارزش های یک فرد یا گروه است؛ عادات، نگرش ها؛ سلیقه ها.... که با هم طرز زندگی کردن فرد یا گروهی را می سازند.

در قرآن کریم و روایات معصومین (ع) بسیار به صله رحم تاکید شده است و کسانی که با خویشاوندان خود قطع رابطه می کرده اند مورد سرزنش واقع شده اند. صله رحم در سبک زندگی اسلامی دارای ادابی است از جمله: سلام کردن، دست دادن، معانقه و روش هایی که عبارت است از: کمک جسمانی، کمک مالی، کمک فکری، کمک عاطفی. و از آثار صله رحم می توان به: طول عمر، دفع بلا، نیکویی اخلاق و... اشاره کرد.

مقدمه

(صله) در لغت به معنای احسان و دوستی آمده است و مراد از (رحم) خویشاوندان و بستگان می باشند و در اصطلاح، صله رحم محبت و سلوک داشتن با خویشان و نزدیکان است. و (سبک) به معنای سلوک و سبک زندگی عبارت است از: شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده ی گرایش ها و ارزش های یک فرد یا گروه است؛ عادات، نگرش ها؛ سلیقه ها... که با هم طرز زندگی کردن فرد یا گروهی را می سازند.

یکی از راههای جدی و اساسی در راه کمال و تعالی انسان ارتباطات اجتماعی است. بسیاری از نیازهای عالی آدمی و شکوفا شدن استعدادها و خلاقیت های او فقط از طریق تعامل بین فردی اجتماعی تعریف می شود. ارتباط فرد با آفریننده این نظام، از سویی با رهبران دینی و ملی و از سوی دیگر با تمام جامعه انسانیت، بخصوص با اولویت های عاطفی مانند: پدر و مادر، خویشان و جامعه همواره برقرار بوده است. این رابطه با خویشان و اقوام در تمامی ادیان آسمانی و نظریات اجتماعی تاکید شده و در اسلام این پدیده تحت عنوان «صله رحم» مطرح بوده است.

بحث از صله رحم برای اولین بار در قرآن کریم و روایات معصومین (ع) بیان شده پس از آن نویسندگان بسیاری به صورت مستقل و غیر مستقل به این مبحث پرداخته اند. از جمله صله رحم از دیدگاه اسلام و قرآن نوشته سلمان زواری نسب که بیشتر در این کتاب به روایات صله رحم اشاره شده است. و کتاب تحلیلی اجتماعی از صله رحم نوشته حسین شرف الدین که بیشتر به آداب صله رحم پرداخته است و نکات در باره دید و بازدید بیان کرده است. همچنین کتاب روابط خویشاوندی و آثار آن بر جنبه های مختلف زندگی نوشته محمد حسین تقدیسی کت به جنبه های مختلف صله رحم اشاره می کند. در این مقاله هم به جایگاه صله رحم در سبک زندگی پرداخته می شود. و انواع و شرایط

همچنین جایگاه صله رحم در سبک زندگی اسلامی که مورد تایید اسلام هست بیان می شود.

دردنیای کنونی که انسان ها از یکدیگر فاصله گرفته اند، کسانی را می بینم که در زندگی خود با مشکلات بسیاری دست و پنجه نرم می کنند و از حل مشکلات خود عاجزند. بنابراین ضرورت پیدا می کند تا انسان ها را با جایگاه و شرایط صله رحم در سبک زندگی اسلامی آشنا کنیم تا با اهتمام به این امر و با انجام صله رحم از مشکلات یکدیگر آگاه شوند و گره های زندگی هاباز، و شادی و شادمانی نسیب مسلمانان شود.

سوال مطرح شده در این تحقیق عبارت است از: صله رحم در سبک زندگی اسلامی چه جایگاهی دارد؟

هدف از این تحقیق آشنایی انسان ها با جایگاه صله رحم در سبک زندگی اسلامی است تا با شناخت این مبحث از احوال خویشاوندان خود آگاه شوند، و در حل مشکلات زندگی آنها تلاش کنند و خوشبختی را به یکدیگر هدیه دهند.

یک خانواده می‌دانند که در یک شبکه اجتماعی گسترده روابط صمیمانه و منبعث از پیوند الهی با یکدیگر برقرار می‌سازند^۱.

۶: تعادل روحی، روانی

بنیاد زندگی انسان در اجتماع دو بعد در هم تنیده شده است. اول اینکه هر فردی می‌خواهد همان گونه که هست و می‌خواهد باشد مورد تأیید و احترام قرار گیرد. دوم اینکه به طور ذاتی و طبیعی همراهان خود را در همان راهی که هستند تأیید کند.

دکتر رحمانی کارشناس روانشناسی می‌گوید: «فرد یاد نمی‌گیرد که اجتماعی باشد بلکه هست و این را خانواده، خویشان و جامعه شکوفا می‌کنند. میزان و سطح روابط منوط است به عوامل متعددی، اول اینکه ما یک سری نیازهایی داریم که در تقابل با دیگران شکل می‌گیرد و از طرف دیگر نیازهای متعدد روانشناختی هست که از طرف دیگران و محیط برآورده می‌شود و یکی از مولفه‌های تعریف از خود بر می‌گردد به تعلق ما به گروه و روابط داخل آن. هرچه سطح روابط عمیق تر و عاطفی باشد طبیعتاً از اوضاع روانی رو به رشدی برخوردار خواهیم بود.

هیزل برنر می‌گوید: «بزرگی انسان از این ناشی نمی‌شود که از خارج مقام والایی به او اعطا شود بلکه نشان آدمی در گرو این است که انسان خود خلاق خویش است.

روابط سالم اجتماعی و خویشاوندی دارای ویژگی‌هایی است که عبارتند از:

الف) در روابط بین فردی ارتباط به شکل طبیعی و ساده است و دیدگاه‌های یکدیگر را درک و لمس می‌کنند.

ب) انتظارات و خواسته‌هایشان از دیگری منطقی است.

ج) فعال نه به رشد و خشنودی دیگر توجه دارند.

^۱. حسن، طاهری و مرتضی حایری، صله الرحم و قطعیتها، انتشارات نشر اسلامی، ۱۳۶۴

د) هر یک آزادانه دیگری را در جهت خود بودن تامین می‌کنند و سعی در کنترل دیگری ندارند .

در روابط سالم هر یک از طرفین به اراده و اختیار همدیگر ارج نهاده و داشتن هدف و رشد در راستای خود شکوفایی را با ارزش و اهمیت تلقی می‌کنند^۱.

^۱ .محمد علی،حجت،معاشرت با خویشان،انتشارات شهابالدین،۱۳۸۸

نتیجه گیری

تحقیق حاصله تحت عنوان (صله رحم در سبک زندگی اسلامی) می باشد. دردنیای کنونی که انسان ها به سوی مادیات روی آورده اند و صدد رسیدن به خوشبختی دنیایی هستند و ازهم نوعان خود غافل شده اند، اهمیت ایجاد می کند که انسان ها را با جایگاه صله رحم در سبک زندگی اسلامی آگاه کنیم تا انسان ها با سرزدن به هم نوعان و خویشاوندان خود، مشکلات زندگی را باکمک یکدیگر حل کنند و خوشبختی و آسایش را برای زندگی خود به ارمغان بیاورند و بدانند که می توانند در کنارهم، و در سایه اسلام از زندگی خود لذت ببرند.

فرضیه تحقیق عبارت است از: اسلام برای صله رحم اداب و شرایطی قرار داده است که عمل به آن آرامش و عاقبت بخیری را در پی دارد.

نتایج بدست آمده از این تحقیق عبارت است: قرآن کریم و معصومین (ع) به انجام صله رحم بسیار تاکید داشته اند. و قطع رابطه کننده گان را نکوهش می کنند و صله رحم دادای اداب و آثار بسیار ارزشمندی است که انسان ها می توانند با عمل به آن زندگی دنیایی خود را در سایه صله رحم شیرین تر و دل چسپ تر کنند.

****منابع و مأخذ****

***قران کریم**

- ۱- حجت، محمد علی، معاشرت با خویشان، انتشارات شها بالدین، ۱۳۸۸
- ۲- حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه، انتشارات ال بیت، ج ۱، ۱۴۴۱، ۱۱، ۶ق
- ۳- حسینی نیا، اقبال، وصال خویشان، ج ۴، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، قم، ۱۳۸۵
- ۴- خوشنویس، ناهید، رسانه و سبک زندگی، ماهنامه روابط عمومی ایران، ۷۳
- ۵- دزفولی، کاظم، صله رحم و اخلاق در خانواده از دیدگاه قران و اهل بیت (ع)، انتشارات کتاب خانه صدر تهران، ۱۳۶۹
- ۶- دهخدا، علی اکبر، دهخدا، لغت نامه دهخدا، ج ۱۵، چاپ دوم، جل ۷ و ۱۴، انتشارات دانشگاه، تهران، ۱۳۷۷.
- ۷- شرف الدین، سید حسین، پژوهش نامه اخلاق، شماره ۲۷، ص ۷۳ (۱۳۸۹)
- ۸- طاهری، حسن، و مرتضی حایری، صله الرحم و قطعیتها، انتشارات نشر اسلامی، ۱۳۶۴
- ۹- عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، چ ۳۸، مؤسسه امیر کبیر، ۱۳۹۰
- ۱۰- قرائتی، محسن، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درسهای از قران، تهران ۱۳۷۴
- ۱۱- قریشی، علی اکبر، قاموس قران، ج ۱، چ ۱، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶
- ۱۲- قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، ج ۲، تهران، انتشارات فراهانی، ۱۳۶۳

۱۳- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، مترجم محمد باقر کمرهای، ج ۲ و ۴، چ نهم

انتشارات اسلامیة، ۱۳۷۹

۱۴- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ج ۳، ۷۱، ۷۴، چ

سوم. ۱۳۸۲

۱۵- مرادی نیا، مرادی نیا، صله رحم، چ ۳، انتشارات زیبا، ۱۳۸۷

۱۶- معتزلی، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، انتشارات نسیان، ۱۳۹۵